

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ana Raileanu împotriva Alionei Rotari cu privire la încasarea datoriei, a sumelor rezultate din întârzierea executării obligațiilor și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 07 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-1444/23
NR. PIGD 2-22109052-01-2ra-18092023)*

Recursul declarat după 01 septembrie 2023.
Neelucidarea circumstanțelor cauzei. Nu a fost determinat caracterul raportului juridic.

Judecătoria Hîncești, sediul Central, jud. N. Berbec,
Curtea de Apel Chișinău, jud. A. Braga, V. Mihaila, A. Panov

16 iulie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursul depus de Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Oxana Parfeni,

Ion Munteanu, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 28 iulie 2022, Ana Raileanu, inclusiv prin intermediul avocatului Victor Bunduchi, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Alionei Rotari, solicitând încasarea sumei de 75 369 de euro, ce la data expirării termenului de achitare din 06 iunie 2022, conform cursului oficial al BNM constituia 1 540 256 de lei, a sumei de 22 520 de dolari SUA, ce la data expirării termenului de achitare din 06 iunie 2022, conform cursului oficial al BNM constituia 427 880 de lei, în total suma de 1 968 136 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că în baza contractului de vânzare cumpărare din 12 septembrie 2013, a procurat terenul pentru construcții cu suprafața de 0,06 ha, situat în mun. Hîncești. La insistența și rugămintea fiicei Aliona Rotari, fiind indusă în eroare, prin contractul de donație din 24 septembrie 2013, fără anumite condiții stipulate în contract, a donat pârâtei terenul pentru construcții menționat.

3. În perioada 24 septembrie 2013- 2021, aflându-se la muncă în Israel, prin înțelegere amicală, pentru construcția casei pârâtei pe terenul enunțat, alte necesități, cu titlu de împrumut și la păstrare (depozitare), prin Servicii financiare avansate GMT TECH INOVATION LTD, UNISTREAM MANEYTRANSFERS, WIC WORLDCOM FINANCE LTD, conform rechizitelor bancare anexate, pe numele pârâtei periodic a transferat bani, în sumă totală de 80 044 de euro și 22 520 de dolari SUA. Având limită la transferul de euro pe numele pârâtei, la data de 03 ianuarie 2021, prin Servicii financiare avansate WIC WORLDCOM FINANCE LTD, a transferat suma de 2 325 de euro pentru pârâtă cu titlu de împrumut, pe numele concubinului pârâtei Grigore Izmană. Suma totală datorată în euro constituia 82 369 de euro.

4. Reclamanta a afirmat că transferurile de bani au fost efectuate cu condiția ca pârâta să-i restituie sumele respective la revenirea acasă în Republica Moldova, ultima asumându-și această obligațiune. La revenirea reclamantei acasă în luna februarie 2021, la solicitările verbale de a-i fi restituită suma datorată, pârâta prin transfer bancar a restituit doar 7000 de euro la data de 15 aprilie 2022. Pârâta a refuzat să restituie suma restantă de 75 369 de euro și 22 520 de dolari SUA și refuză în continuare cu rea-voință

fără anumite motive întemeiate, numind-o cu cuvinte necenzurate și amenințând-o cu omor.

5. La 20 mai 2022, prin scrisoare recomandată, reclamanta a expediat pârâtei somația, recepționată de ultima la 24 mai 2022, prin care s-a solicitat achitarea datoriei în termen de 10 zile de la data recepționării somației. În termenul stabilit de achitare până la data de 06 iunie 2022, pârâta nu și-a onorat îndeplinirea obligațiilor contractuale, intenționat cu rea-voință, eschivând-se de la achitarea datoriei. Astfel, în virtutea art. 942 din Codul civil pârâta urmează să achite dobânda de întârziere solicitată la ziua executării, începând cu data recepționării somației, conform calculului anexat.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

6. Prin încheierea din 30 noiembrie 2022 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, s-a respins cererea reprezentantului pârâtei Aliona Rotari, avocatul Vitalie Bunduchi, cu privire la ridicarea excepției de tardivitate.

7. Prin hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ana Raileanu. S-a încasat de la Aliona Rotari în beneficiul Anei Raileanu suma de 75 369, 00 de euro și 22 520, 00 de dolari SUA cu titlu de datorie, conform cursului oficial al BNM la ziua executării hotărârii, suma de 20 000, 00 de lei cu titlu de dobândă de întârziere, suma de 700, 00 de lei – informația eliberată de B.C. „Moldindconbank” S.A., suma de 1 800, 00 de lei - cheltuieli pentru traducere, precum și suma de 25 000, 00 de lei pentru taxa de stat achitată de reclamantă la depunerea cererii de chemare în judecată. În rest, acțiunea s-a respins.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

8. La 02 martie 2023, prin intermediul poștei terestre (Vol.I, f.d.174), Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârii prime instanțe în partea admiterii acțiunii, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii în această parte

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

9. Prin decizia din 07 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins din lipsă de temeii apelul declarat de Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi și s-a menținut hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

10. La 18 septembrie 2023, Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 07 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei

instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere ca neîntemeiată a cererii de chemare în judecată și încasarea din contul intimatului a tuturor cheltuielilor de judecare a cauzei la etapa examinării cererii de recurs.

11. În motivarea recursului, recurenta redând prevederile art. 433 alin.(1), (2) din Codul de procedură civilă, a pretins că cererea de recurs întrunește condițiile de admisibilitate. Prin prisma art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă a opinat că decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond sunt arbitrare ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Contrar prevederilor art. 6 alin. (1) din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de apel nu s-a expus asupra tuturor raționamentelor aduse în cererea de apel, iar soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării acesteia, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță.

12. În ceea ce vizează cel de-al doilea temei de admisibilitate, a menționat că prezenta cerere de recurs este formulată împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău care poate fi contestată cu recurs. Referitor la cel de-al treilea temei de admisibilitate, recurenta a indicat că a luat cunoștință de decizia integrală, motivată, la data de 21 iulie 2023, data publicării pe portalul instanțelor judecătorești și prin urmare recursul este în termen. Cererea de recurs întrunește și celelalte condiții de admisibilitate, or, în calitate de parte în prezentul proces, în temeiul art. 430 din Codul de procedură civilă, este în drept să formuleze recurs asupra deciziei instanței de apel, iar anterior o altă cerere de recurs asupra deciziei contestate nu a mai fost formulată și nici examinată. Cu referire la temeiul de admisibilitate că problema juridică invocată în recurs este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței, nu poate fi reținut în cazul temeiului de recurs și anume art. 433 alin. (1) lit. e). În opinia recurenteii, cerere de recurs este una admisibilă, urmând a fi examinată în fond.

13. Instanțele inferioare au dat o apreciere vădit nerezonabilă probelor prezentate la materialele dosarului. Probele care au constituit temei de admitere a acțiunii privind încasarea datoriei, sunt anumite pretinse transferuri bănești, acte care se consideră a fi eliberate de instituții bancare (f.d.16-33) și un tabel efectuat personal de reclamantă (f.d.34-46). În combaterea acestei constatări, atât în instanța de fond (f.d.159-162), cât și în instanța de apel (f.d.198-210), a indicat că înscrisurile de la fila dosarului nr. 16 până la fila dosarului nr. 33, nu conțin elemente substanțiale prin care s-ar putea constata cu certitudine expedierea sumelor de 75 369 de euro și 22 520 de dolari de către Ana Raileanu. În context, făcând referire la Regulamentul cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea comitetului executiv al BNM nr. 78 din 11 aprilie 2018, privind conținutul documentului bancar. Suplimentar, copiile înscrisurilor de la fila dosarului nr. 34 până la fila dosarului 46 sunt doar

niște tabele, întocmite în diferite limbi, rusă, engleză, posibil și ebraică, fără fi clar care instituție bancară le-a eliberat, la ce dată au fost eliberate aceste înscrisuri, care este numele și prenumele ofițerului bancar, semnătura acestuia și alte date de identificare care ar permite înțelegerea informației acestor înscrisuri. Astfel, a considerat că înscrisurile care au stat la baza poziției instanțelor inferioare, nu conțin elementele esențiale a unor documente bancare, care ar confirma existența unui eventual transfer internațional de mijloace financiare de Ana Raileanu, fiindcă acestea nu sunt autentice și nu poate fi verificată autenticitatea acestora, în conformitate cu art. 139 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

14. Totodată, instanțele inferioare au menționat că potrivit certificatului eliberat de B.C. „Moldindconbank” S.A. nr. 979 din 02 decembrie 2022 se confirmă faptul că a primit pe parcursul perioadei 01 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2021 de la Ana Raileanu, prin intermediul B.C. „Moldindconbank” S.A., 43 de transferuri internaționale de mijloace bănești, conform anexei. Deși la etapa examinării cauzei în ordine de apel, s-a indicat despre faptul că proba la care face referire instanța de fond, mai exact certificatul nr. 979 și anexele acestuia, este inadmisibilă, ori aceasta a fost obținută cu încălcarea legislației și anume art. 97 alin. (3) din Legea privind activitatea băncilor nr. 202 din 6 octombrie 2017, în coroborare cu art. 122 alin. (3) și art. 117 alin. (3) din Codul de procedură civilă. Dobândirea cu încălcarea legii a certificatului nr. 979 din 2 decembrie 2022, a fost confirmată însuși de către reprezentantul reclamantei, ori acesta a prezentat răspunsurile primite de la celelalte bănci comerciale la care a făcut solicitări și toate băncile comerciale au comunicat că eliberarea acestui tip de informație, în lipsa acordului său, ar fi o încălcare directă a legii.

15. Instanțele ierarhic inferioare și-au întemeiat poziția printr-un înscris care nu corespunde criteriul legalității, unde concluziile instanței se bazează pe probe inadmisibile.

16. Cu referire la argumentul instanței de apel că nu a prezentat probe la declarațiile ce țin de expedierea sumelor bănești către soț, a declarat că la etapa examinării cauzei în instanța de fond a prezentat dovada transferurilor bănești expediate de către soțul acesteia, Grigore Izmana (f.d.73-77).

17. O altă eroare de procedură comisă de către instanța de apel constă în faptul că la adoptarea deciziei nu a dat apreciere cererii de recurs asupra încheierii privind respingerea cererii de tardivitate, fiind lăsată în vid, fără examinare. Fapt ce demonstrează în mod repetat că instanța de apel a apreciat superficial, eronat și vădit nerezonabil probele prezentate la dosar.

18. Recurenta a opinat că în contextul că instanța de recurs ar califica că actele prezentate de reclamanta/intimată sunt obținute în mod legal și corespund autenticității, totuși instanțele inferioare au dat o apreciere greșită raportului juridic din prezenta speță. Unica probă ce ar demonstra pretinsul raport juridic de transmitere-primire a banilor sunt transferurile bănești

efectuate, însă acestea nu demonstrează raporturile juridice de împrumut. Nu este clar de ce instanțele inferioare tranșant nu au luat în considerare faptul că scopul transferurilor bănești au fost cadou pentru rude. În pofida faptului că de către instanța de fond au fost reținute înscrisurile de la fila dosarului nr. 16 până la fila dosarului nr. 33 în sensul demonstrării faptului expedierii mijloacelor bănești de către intimată, instanța nu a luat în considerare că acestea nu demonstrează existența unui contract de împrumut, cât timp la destinația potențialului transfer este indicat expres „suport sau cadouri pentru rude”. Respectiv din textul pretinselor transferuri bănești nu este un raport juridic de împrumut, însă donație, unde mama a efectuat donații sub formă de mijloace bănești în folosul fiicei.

19. Instanțele ierarhic inferioare erau obligate să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, ceea ce la caz lipsește, fiind în esență o hotărâre arbitrară. Pe lângă faptul că nu există probe admisibile care ar demonstra raportul juridic de împrumut, însăși conform textului din respectivele probe rezultă un alt raport și anume donație. La caz, instanțele nici nu au făcut referire la scopul pretinselor transferuri bănești, deși anume scopul ar permite calificarea corectă a respectivului raport juridic.

20. Instanțele inferioare în mod determinant au apreciat vădit nerezonabil probele, or, la materialele dosarului nu a fost prezentat un contract de împrumut.

21. Transferurile bănești demonstrează mișcarea mijloacelor financiare dintr-un cont în altul, nicidecum nu demonstrează încheierea unui contract de împrumut. Instanțele ierarhic inferioare au interpretat eronat normele materiale. Prin hotărârile nominalizate, instanțele au constatat faptul recepționării și ridicării mijloacelor financiare expediate de către Ana Raileanu, ceea ce presupune că instanța a catalogat recepționarea mijloacelor financiare ca fiind un contract de împrumut încheiat între părți, ori este imperios de menționat că însuși instanța în motivarea sa a făcut trimitere la normele ce reglementează încheierea actului juridic în formă scrisă, circumstanță ce denotă că prin adoptarea hotărârii în cauză aceasta nu a ținut cont de reglementările art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, iar potrivit materialelor cauzei acțiune așa cum a fost formulată nu conține pretenția privind recunoașterea încheierii și valabilității contractului de împrumut în baza transferurilor bancare. Totuși analizând minuțios dezideratele părții reclamante, nu sunt întrunite exigențele legale și contractuale pentru admiterea acțiunii în cauză, or, materialele cauzei nu denotă existența unor datorii față de reclamantă pe marginea transferurilor bancare care au fost efectuate în scop de cadou.

22. Recurenta a susținut că nu este clară formula de calcul a dobânzii de întârziere, fiindcă nu se poate deduce după care formule de calcul s-a condus

instanța de judecată la încasarea sumei în cauză în lipsa unei obligații existente între părțile litigante.

23. Din interpretarea art. 6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (cauza Albina c. României, hotărârea din 28 aprilie 2005, § 33).

24. De altfel, instanța de judecată nu poate exclude un argument sau o circumstanță pretinsă de o parte care în opinia sa este determinantă și confirmă poziția sa, fără a o aprecia prin prisma temeiniciei, pertinentei litigiului în raport cu situația de fapt. Or, respectarea principiului egalității în fața legii și a justiției, precum și dreptul părților de a fi auzite, reprezintă un aspect inerent respectării dreptului la un proces echitabil, garantat de art.6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

25. Principiul *jura novit curia* aplicabil la judecarea litigiilor enunță că judecătorul trebuie să aplice acel text de lege care corespunde situației de fapt calificate juridic de către parte, în măsura în care situația de fapt respectivă este confirmată de probele administrate în cauză. Inadvertențele admise de instanțele inferioare la adoptarea hotărârilor în lipsa motivării tuturor cerințelor acțiunii, nu denotă sub nicio formă legalitatea emiterii hotărârilor în cauză.

26. La 26 decembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia recursului declarat și a încheierii de numire a acestuia spre admisibilitate, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, avizul de recepție anexate la materialele dosarului (Vol.II, f.d.20-21).

27. La 22 ianuarie 2024, prin intermediul poștei (Vol.II, f.d.27), Ana Raileanu, reprezentată de avocatul Victor Bunduchi, a depus referință la cererea de recurs, solicitând declararea recursului inadmisibil.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

28. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea

Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

29. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.
(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

30. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.
(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.
(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.
(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

31. Art. 432 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen; d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor; f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.
(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

32. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

33. Art. 130 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.
(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.
(3) Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.
(4) Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.
(5) Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.”

34. Art. 238 din Codul de procedură civilă:

„(2) Completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.”

35. Art. 240 din Codul de procedură civilă:

„(1) La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.”

36. Art. 373 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.”

37. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

38. Art. 445 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

39. Art. 867 din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019:

„(1) Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.”

40. Art. 1242 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.”

41. Art. 1389 din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019:

„(1) Persoana care, fără temei legal sau contractual, a dobândit ceva (acceptant) ca urmare a executării unei prestații de către o altă persoană (prestator) sau a realizat în alt mod o economie din contul altuia este obligată să restituie acestei alte persoane ceea ce a primit sau a economisit. Nu este relevant faptul dacă îmbogățirea fără justă cauză a avut loc ca rezultat al comportamentului uneia dintre părți, a unui terț sau ca urmare a unei cauze independente de voința lor.”

42. Art. 1979 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) Dacă o persoană obține o îmbogățire nejustificată (persoană îmbogățită) care se atribuie la dezavantajul suferit de o altă persoană (persoană dezavantajată), ea este obligată față de persoana dezavantajată să restituie îmbogățirea.”

43. Art. 512 din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019:

„(1) În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

(2) Obligația poate fi pură și simplă sau afectată de modalități.

(3) Prestația trebuie să fie posibilă și determinată sau determinabilă, să nu contravină legii, ordinii publice și bunelor moravuri.”

44. Art. 774 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

(2) Obligația poate fi pură și simplă sau afectată de modalități.

(3) Prestația trebuie să fie posibilă și determinată sau determinabilă, să nu contravină legii, ordinii publice și bunelor moravuri.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

45. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 07 iunie 2023. Copia deciziei integrale a instanței de apel către participanții la proces a fost expediată la 27 iulie 2023, prin intermediul poștei electronice (Vol.I, f.d.225). Astfel, recursul declarat la 18 septembrie 2023 este în termen.

46. Prin prisma art. 444 din Codul de procedură civilă examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat în lipsa participanților la proces, întrucât Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportună invitarea acestora, din motiv că argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârilor atacate.

47. Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecării, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând recursul admisibil, urmează a-l admite cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

48. Având în vedere că în sistemul legislației procesuale naționale instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a

oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

49. Curtea Europeană a reiterat că efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea *Perez v. Franța* [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, *Hirvisaari v. Finlanda*, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001).

50. Reiterând esența litigiului, instanța de recurs menționează că prin cererea de chemare în judecată, reclamanta Ana Raileanu a solicitat încasarea de la Aliona Rotari a sumei de 75 369 de euro, ce la data expirării termenului de achitare din 06 iunie 2022, conform cursului oficial al BNM constituia 1 540 256 de lei, a sumei de 22 520 de dolari SUA, ce la data expirării termenului de achitare din 06 iunie 2022, conform cursului oficial al BNM constituia 427 880 de lei, în total suma de 1 968 136 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată (Vol.I, f.d.5-7).

51. Prima instanță, judecând cauza în fond, prin hotărârea din 27 februarie 2023, a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ana Raileanu și a încasat de la Aliona Rotari în beneficiul Anei Raileanu suma de 75 369, 00 de euro și 22 520, 00 de dolari SUA cu titlu de datorie, conform cursului oficial al BNM la ziua executării hotărârii, suma de 20 000, 00 de lei cu titlu de dobândă de întârziere, suma de 700, 00 de lei – informația eliberată de B.C. „Moldindconbank” S.A., suma de 1 800, 00 de lei -cheltuieli pentru traducere, precum și suma de 25 000, 00 de lei pentru taxa de stat achitată de reclamantă la depunerea cererii de chemare în judecată. În rest, acțiunea s-a respins (Vol.I, f.d.169, 175-181).

52. Instanța de apel, prin decizia din 07 iunie 2023, a respins, din lipsă de temei, apelul declarat de Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi și a menținut hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central (Vol.I, f.d.219-224).

53. Pentru a decide astfel, instanța de apel raportând prevederile art.195, art. 210 alin. (1), (2) din Codul civil (până la modernizarea din 01 martie 2019) la caz, a apreciat că instanța de fond just a dispus încasarea de la Aliona Rotari în beneficiul Anei Raileanu a sumei de 75 369, 00 de euro și 22 520, 00 de dolari SUA, cu titlu de datorie. Or, pe parcursul perioadei 01 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2021, Ana Raileanu aflându-se în Israel a transferat fiicei Aliona Rotari, prin intermediul B.C. „Moldindconbank” S.A., 43 de transferuri internaționale de mijloace bănești.

54. Instanța de apel a apreciat critic argumentul apelantei/pârâte Aliona Rotari invocat în cererea de apel, și anume lipsa unui contract încheiat între părți. Instanța l-a apreciat ca fiind declarativ și lipsit de suport probant, or,

faptul recepționării și ridicării de către pârâta/apelanta Aliona Rotari a mijloacelor financiare expediate de către reclamanta/intimata Ana Raileanu demonstrează că între părți a existat înțelegere referitor la primirea/dispoziția mijloacelor financiare, fapt care nu a fost negat de părți în ședința de judecată.

55. Din esența criticilor aduse în recursul declarat, instanța de recurs identifică dezacordul recurentei cu modalitatea de apreciere a probelor, precum și că pretinsul raport juridic ar fi demonstrat prin transferurile bănești efectuate, însă acestea nu demonstrează raporturile de împrumut.

56. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind relevant argumentul recurentului precum că transferurile bănești nu pot confirma existența raporturilor obligaționale pretinse între mama Ana Raileanu și fiica Aliona Rotari.

57. În această ordine de idei, pornind de la faptul că instanța de apel menținând soluția primei instanțe, a reținut obligația de restituire a sumelor bănești de către Aliona Rotari către Ana Raileanu drept datorie formată în baza transferurilor bancare din perioada 01 ianuarie 2013-31 decembrie 2021, instanța ierarhic inferioară avea obligația de a identifica natura pretinsului raport juridic. Or, faptul recepționării și ridicării de către pârâta/apelanta Aliona Rotari a mijloacelor financiare expediate de către reclamanta/intimata Ana Raileanu demonstrează că între părți a existat înțelegere referitor la primirea/dispoziția mijloacelor financiare în sensul reținut de instanța de apel, însă acesta nu este suficient a fi considerată o probă pertinentă și concludentă care ar confirma existența raporturilor obligaționale de restituire a acestora. De altfel, în dependența de natura raporturilor juridice este determinată și legea aplicabilă, fiind necesar de a fi stabilit temeiul apariției drepturilor pentru a incuba obligații corespunzător.

58. Obligația instanței de apel de a verifica, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, precum și verificarea circumstanțelor și raporturilor juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, aprecierea probelor, derivă din prevederile art. 373 din Codul de procedură civilă, citate supra.

59. Mai mult, având în vedere rolul diriguitor al instanței, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, instanța are sarcina, în baza rolului activ, în cazul în care există inexactități în formularea cererii, poate să ceară părții să facă precizările necesare în legătură cu obiectul litigiului, să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească

adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. Or, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

60. Instanța de recurs relevă că în contextul prevederilor art. 8 alin.(2) din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019, precum și ale art. 9 alin.(2) din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019, printre temeiurile de apariție a drepturilor și obligațiile civile se enumeră; contractele și alte acte juridice; îmbogățirea fără justă cauză; sau alte fapte ale persoanelor fizice și juridice și a unor evenimente de care legea leagă apariția unor efecte juridice în materie civilă, etc.

61. Subsecvent, instanța ierarhic inferioară avea obligația de a identifica natura raportului juridic între reclamantă și pârâtă, obligațiile asumate de acestea, or, doar expedierea banilor de către mama Ana Raileanu cât și recepționarea lor de fiica Aliona Rotari nu instituie automat obligația pârâtei la restituirea sumelor transferate. De altfel, inițial urma a fi stabilit ce a determinat efectuarea acestor transferuri bancare, destinația acestora, pentru a stabili, după caz, obligația corelativă, reieșind din înțelegerea părților. Drepturile subiective civile formează latura activă a conținutului raportului juridic civil, iar obligațiile civile-latura pasivă acestuia. Mai mult, aceste două laturi nu sunt independente, dimpotrivă se află într-o strânsă corelație, deoarece pentru orice raport juridic civil, nu există drept subiectiv civil fără o obligație civilă corelativă și, invers, nu există obligație civilă căreia să nu îi corespundă un drept subiectiv civil. Raportul juridic obligațional poate fi nu numai un raport simplu, însă un raport complex, în sensul că fiecare parte a raportului juridic are atât drepturi subiective civile, cât și obligații civile.

62. La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că din poziția reclamantei se profilează că transferurile bănești efectuate prin serviciile financiare avansate către pârâtă ar fi fost efectuate pentru construcția casei pârâtei pe terenul donat ultimei de către reclamantă, pentru alte necesități, cu împrumut și depozitare, însă instanța de apel nu a identificat și nu a delimitat circumstanțele ce au determinat calificarea acestor transferuri ca datorie în virtutea drepturilor subiective și obligațiilor. Din transferurile bănești efectuate, precum și certificatul bancar privind recepționarea de către pârâtă a 43 de transferuri, nu se identifică caracterul, scopul și destinația acestora ca fiind în sensul pretins de reclamantă (Vol.I, f.d.16-45,129-130), ceea ce reprezintă un aspect important în vederea determinării și legii aplicabile corelate cu circumstanțele speței și identificării obligațiilor corelative. Însăși reclamanta a invocat că banii au fost transmiși pentru construcția casei, pentru alte necesități, cu împrumut și depozitare, însă nu a specificat concret dacă a fost cu împrumut sau cu depozitare, și care transferuri efectuate au avut scopul indicat, în special că

părțile nu au avut un contract în scris. Or, reclamanta a indicat despre o înțelegere verbală cu pârâta. La fel, din notițele efectuate manual pe extrasele privind transferurile bănești, nu rezidă caracterul raportului între părți, întrucât mențiunile acestea sunt efectuate unipersonal. De altfel, din textul extraselor se identifică „natura tranzacției: suport sau cadou pentru rude”, însă acest aspect nu a fost supus unei aprecieri din partea instanțelor, având în vedere că în baza acestor înscrisuri a calificat raporturile ca fiind unul obligațional. Or, instanța dispunând încasarea acestor sume nici nu a indicat care normă legală obligă pârâta/recurenta la restituirea acestora cu titlu de datorie. Similar, pe lângă raportul obligațional stabilit între părți, instanța nu a determinat norma juridică care obligă pârâta/recurenta la restituirea mijloacelor bănești, în condiția în care destinația transferurilor constituie cadou pentru rude.

63. În conformitate cu art. 130 alin.(1), (3), (4) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

64. Totodată, în virtutea art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

65. De asemenea, instanța de recurs notează că, textele de lege inserate în Codul civil în materia formării contractului, reglementând forme de manifestare a consimțământului, sunt relevante în prezenta cauză, având în vedere că se pune în discuție existența unui acord de voință al părților. Manifestarea de voință este unul din elementele definitorii ale actului juridic civil. Având drept scop crearea, modificarea ori stingerea unor raporturi cu alte persoane, voința autorului actului juridic civil trebuie să fie manifestată, exteriorizată. Eficacitatea acestei voințe depinde de posibilitatea altor persoane de a lua cunoștință de ea. Manifestarea de voință trebuie să fie îndreptată spre producerea efectelor juridice: nașterea, modificarea sau stingerea drepturilor și obligațiilor civile. Intenția de a produce efecte juridice este un element necesar al actului juridic civil, astfel încât aceste efecte nu se pot produce, conform legii, decât dacă o asemenea intenție a existat. Această trăsătură definitorie deosebește actul juridic civil de faptul juridic civil, care este săvârșit fără intenția de a produce efecte juridice, care

însă se produc în virtutea legii. Finalitatea actelor juridice este crearea, modificarea sau stingerea unor drepturi și obligații civile concrete.

66. Instanța de recurs relevă că, întrucât actul juridic civil este un act volitiv, primul aspect care evidențiază caracterul volițional al oricărui raport juridic civil rezultă din norma de drept civil, normă ce exprimă voința de stat. Iar un al doilea aspect al caracterului volițional, dar numai pentru raporturile juridice civile care izvorăsc din actele juridice civile, în sensul că, pe lângă voința exprimată în norma de drept civil, există și voința exprimată de autorul sau, după caz, de autorii actului juridic civil.

67. Or, faptul recepționării și ridicării mijloacelor bănești de către pârâtă expediate de către reclamantă, care, în opinia instanței ierarhic inferioare atestă existența unei înțelegeri referitor la primirea/dispoziția acestor mijloace bănești, nu determină însăși caracterul raportului juridic. Respectiv, aplicarea de către instanțele ierarhic inferioare a prevederilor art. 195 din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019, în lipsa identificării caracterului raportului juridic, conținutul acestuia, drepturile și obligațiile asumate, nu duce la obligația automată a pârâtei la restituirea pretinselor sume, având în vedere că nu a fost determinată nici legea aplicabilă raportului juridic civil.

68. Instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei, obligație ce rezultă din prevederile art. 238, art.240 din Codul de procedură civilă, citate supra.

69. În acest context, instanța de recurs apreciază ca fiind relevant argumentul recurenteii cu referire la principiul *iura novit curia*, or, conform acestei reguli judecătorul nu este ținut de textul de lege indicat de parte, însă trebuie să aplice acel text de lege care corespunde situației de fapt calificate juridic de către parte, în măsura în care situația de fapt respectivă este confirmată de probele administrate în cauză. De asemenea, instanța în baza mijloacelor de probă administrate pentru dovedirea sau combaterea afirmațiilor celor două părți, stabilește situația de fapt a speței, reținând din împrejurările de fapt prezentate de părți numai pe acelea care au fost probate, fără să poată da o altă calificare juridică, iar apoi aplică textul de lege corespunzător acestei situații, indiferent de eventualele dispoziții legale indicate de părți.

70. În altă ordine de idei, transferurile bănești au fost efectuate în perioada 2013-2021 și în acest interval de timp în Codul Civil au fost operate modificări, și anume la 01 martie 2019. Iar în virtutea prevederilor art. 7 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019, ce reglementează acțiunea în timp a legii civile, la soluționarea litigiilor urmează a fi determinată legea aplicabilă în dependență de data realizării situațiilor juridice, ceea ce

suplimentar indică la necesitatea identificării caracterului/naturii raportului juridic.

71. La rejudecarea cauzei, instanța de apel, în dependență de înscrisurile ce au generat pretențiile înaintate, pe baza probatoriului existent, după caz a probelor suplimentare, pornind de la aspectul cu revine sarcina probațiunii, urmează a elucida caracterul raportului juridic, natura acestuia și drept urmare, drepturile și obligațiile corelative a părților, urmărind respectarea din această perspectivă a principiilor ce guvernează procesul civil, dreptul la apărare, disponibilitate în drepturi, contradictorialitate și egalitatea în drepturile procedurale.

72. Deși, partea recurenta a pretins că transferurile au fost efectuate cu titlu de donație/cadou, instanța ierarhic inferioară nici nu s-a referit la acest aspect, or, în opinia recurenteii, din aceste transferuri se atestă cu certitudine donația. Astfel, acesta argument necesita un răspuns cert și concret, în condițiile în care recurenta a pretins ca fiind o circumstanță determinantă în vederea calificării corecte a acestui raport juridic. Având în vedere conținutul principiului disponibilității, care exprimă facultatea reclamantei de a fixa obiectul și limitele acțiunii, precum și dreptul pârâtei de a determina modul și limitele apărării sale față de pretențiile formulate de către reclamantă, instanța de judecată este obligată să soluționeze litigiul, axându-se pe obiectul acestuia, astfel cum el a fost formulat de către reclamantă prin acțiunea sa și rămânând în limitele stabilite prin această acțiune, ea nu poate depăși limitele fixate în acțiunea înaintată.

73. Din perspectiva postulatelor legale, la examinarea cauzelor, instanțele urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia relevanța. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

74. CtEDO, în cauza *Capacchione v. Republica Moldova*, cererea nr. 22616/10, hotărârea din 30 noiembrie 2021, a reamintit că articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (a se vedea, printre multe altele, *Perez v. Franța [MC]*, nr. 47287 / 99, § 80, CEDO 2004-I și *Loupas v. Grecia*, nr. 21268/16, § 37, 20 iunie 2019). De asemenea, Curtea reiterează jurisprudența sa bine-stabilită, potrivit căreia acest Articol obligă, *inter alia*, instanțele să motiveze deciziile lor. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către reclamant,

această obligație presupune, totuși, că o parte la procesul judiciar poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (a se vedea, printre multe altele, Paixão Moreira Sá Fernandes v. Portugalia, nr. 78108/14, § 71, 25 februarie 2020, și cauzele citate acolo).

75. Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, luând în considerare momentele conturate supra, ignorate anterior, precum și motivarea să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

76. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție admite recursul declarat și casează integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

77. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 442, art.444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul depus de Aliona Rotari, reprezentată de avocatul Vitalie Bunduchi.

Casează integral decizia din 07 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ana Raileanu împotriva Alionei Rotari cu privire la încasarea datoriei, a sumelor rezultate din întârzierea executării obligațiilor și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Munteanu